

OSNUTEK ODREDBE O UKINITVI SLOVENSКИH ORGANIZACIJ
NA KOROŠKEM IN WESTFALSKEM

Tone Ferenc

Pri pregledovanju gradiva v dveh nemških arhivih, tj. v Zveznem arhivu v Koblenzu in Političnem arhivu nemškega zunanjega ministrstva v Bonnu, za objavo virov o nacistični raznarodovalni politiki v Sloveniji med drugo svetovno vojno, sem v arhivskih fondih državnih ministrstev za finance in za zunanje zadeve našel tudi nekaj gradiva o nameravani izdaji odredbe o ukinitvi slovenskih organizacij na Koroškem in Westfalskem. Sodim, da sta vsaj dva dokumenta zanimiva za širši krog bralcev, zato ju tukaj objavljam v izvorniku in prevodu.

Po zasedbi in priključitvi Avstrije k nemškemu rajhu so nacisti v nameri, da slej ko prej uničijo slovensko narodno manjšino na Koroškem kot narodno enoto, udarili tudi po njenih organizacijah. Ovirati in hromiti so začeli njihovo dejavnost, preganjati in zatirati člane njihovih vodstev itd. Uradno jih sicer niso ukinili, da so lahko zahtevali, naj tudi vlada Kraljevine Jugoslavije dovoli obstoj in delovanje Švabsko-nemške kulturne zveze v Jugoslaviji (Schwäbisch-deutscher Kulturbund). Začetek druge svetovne vojne, ki so jo sami začeli, so izrabili za opravičevanje oviranja, omejevanja in hromitve dejavnosti slovenskih organizacij na Koroškem in Westfalskem, seveda tudi tokrat tiho, brez nekaterih pisemenih ukazov »za čas vojne«. Tako so bile slovenske organizacije sicer še naprej vpisane v društveni register in so na papirju obstajale še naprej s svojimi vodstvi vred, ki so jih nacisti ovirali pri delu, politično nadzirali ali celo preganjali. Razbitje Jugoslavije pa je nacistom dalo priložnost, da slovenske organizacije spravijo tudi s papirja, tj. da jih razpustijo in se nato polastijo tudi njihovega imetja. Razpustili so Slovensko prosvetno zvezo, 43 kulturno-prosvetnih društev in 18 drugih ustanov, zaprli člane osrednjega odbora in 23 voditeljev kulturno-prosvetnih društev. Razpustili so Zvezo koroških zadrug, ki je združevala 36 hranilnic in posojilnic, 4 živinorejske zadruge, 2 blagovni zadruge, zadružno elektrarno in vzajemno društvo proti požarnim škodam. Imetje obeh zvez so zaplenili v korist nemških organizacij. Nacisti so tudi prepovedali izdajanje lista »Koroški Slovenec«, mladinskega lista »Mladi Korošec« in verskega lista »Nedelja«. Da bi popolnoma zatrli vsako narodno dejavnost, so nacisti zaplenili vse javne in dosegljive zasebne slovenske knjižnice, med njimi tudi centralno knjižnico Slovenske prosvetne zveze z vsem do-

kumentarnim in rokopisnim gradivom in 43 javnih knjižnic slovenskih kulturno-prosvetnih društev itd.¹

Neki uradnik v nemškem notranjem ministrstvu v Berlinu (kaže, da je to bil ministrski svetnik Kurt Wagner) je hotel poskrbeti za »pravno osnovo« tihe policijske prepovedi delovanja slovenskih organizacij na Koroškem in Westfalskem ter za njihovo javno likvidacijo. Po vzorcu odredbe o razpustu poljskih organizacij v nemškem rajhu z dne 27. februarja 1940, ki so jo nacisti tudi objavili v državnem uradnem listu, je sestavil osnutek odredbe o razpustu slovenskih organizacij in sklical konferenco, na kateri so obravnavali ta osnutek. Osnutek odredbe in beležka o konferenci dne 12. novembra 1941 sta se ohranila v arhivskem fondu nemškega finančnega ministrstva skupaj s stališčem nekega referenta tega ministrstva.²

Morda je Wagnerja k predlogu, da bi izdali odredbo o ukinitvi slovenskih organizacij spodbudila tudi zadeva z Bratovščino sv. Mohorja v Celovcu. Bratovščino je državni namestnik za Koroško v Celovcu »ukinil in prepovedal« z odločbo 22. maja 1940, ki je začela veljati takoj, vendar je dopuščala možnost pritožbe. Pravno je to odločbo utemeljil s 24. členom zakona o društvih z dne 15. 11. 1867, ki je predvideval ukinitvev društva, če to ne odgovarja več »pogojem svojega pravnega obstoja«. Bratovščina se je proti odločbi pravočasno pritožila. Vendar je imel Wagner to pritožbo le za t. i. nadzorstveno pritožbo (Aufsichtsbeschwerde), ker ima po členu 11 b tretje odredbe o prenosu nalog in pristojnosti državnega namestnika v Avstriji z dne 16. 9. 1939 pristojnosti glede društev po 25. členu odredbe o društvih tisti državni namestnik, na katerega območju ima društvo svoj sedež. Ko je Wagner preučil gradivo, se je začel nagibati k temu, da t. i. nadzorstveno pritožbo bratovščine zavrne, »posebno če se obstoj bratovščine ne zdi znosen tudi z državno-policijskega stališča«. Kaj je mislil s tem, je povedal v naslednjem stavku: »Tozadevno so se po izdaji ukinitvene odločbe pojavila dejstva, ki vzbujajo utemeljen sum, da je vodstvo bratovščine povezano z nekimi razstrelilnimi napadi, odkritimi v letu 1940.« Zato je počakal z reševanjem pritožbe bratovščine in je 25. 9. in 17. 10. 1940 ter 5. 6. 1941 pismeno in nekajkrat tudi telefonično prosil glavni državni varnostni urad v Berlinu, naj mu sporoči izid opravljene preiskave proti storilcem razstrelilnih napadov, »še posebno glede zveze med odkritim zločinom in vodstvom društva«. Ker poznam obsežno gradivo o napadih članov organizacije TIGR na železnico pri Judenburgu aprila in maja 1940, me čudi, kako je mogel Wagner te napade povezovati z vodstvom navedene bratovščine in na kakšnih podatkih je slonel njegov sum. Zato je seveda do konca julija 1941 zaman čakal na pritrdilni odgovor in ga verjetno sploh ni dobil, saj s poročili glavnega državnega varnostnega urada z dne 5. 9., 25. 10. in 14. 11. 1940 ter 4. 2. in

¹ O odnosu nacistov do slovenskih organizacij na Koroškem glej T. Zorn: Koroški Slovenci med anšlusom in napadom na Jugoslavijo, Borec 1972, št. 6/7, str. 346. Dr. T. Zorn me je opozoril tudi na drugo literaturo o tem vprašanju in se mu za prijazno uslugo lepo zahvaljujem. Dr. Mirt Zwitter: 30-letnica samostojnega združenega središča za Slovensko Koroško, Koledar Slovenske Koroške 1952, str. 126—127. Mirt Zwitter: Koroška v borbi. Škoda, ki jo je prizadejalo nemško nasilje slovenskim kulturnim ustanovam na Koroškem. Slovenski vestnik 21. 3., 25. 3., 28. 3. in 4. 4. 1947.

² Bundesarchiv in Koblenz, fond Reichsfinanzministerium, R 2, Bd. 25009.

13. 5. 1941, ki pa jih mi ne poznamo, sploh ni bil zadovoljen in ni mogel uresničiti svojega namena.

V svojem ponovnem pismu glavnemu državnemu varnostnemu uradu 31. julija 1941 je Wagner navedel še en razlog za takšen »izid preiskave«. Gestapo je namreč začasno zaplenil zgradbo bratovščine v Celovcu in je Wagner iz nekih poročil ugotovil, da zaplemba ni pravno utemeljena in da bo moral še preveriti, ali bi jo lahko utemeljil z odredbo o zaplembi narodu in državi sovražnega premoženja v Avstriji z dne 18. 11. 1838. Pogoj za to pa bi bila »ugotovitev, da gre pri Bratovščini sv. Mohorja za združenje oseb, ki so gojile narodu in državi sovražna prizadevanja«. Ne vemo, kako je glavni državni varnostni urad v Berlinu odgovoril na to pismo. Vemo pa, da se je jeseni 1941 Wagner zavzemal, da bi sprejeli odredbo za splošno ukinitvev vseh slovenskih organizacij v nemškem rajhu.

Neki referent v nemškem finančnem ministrstvu je 5. decembra 1941 pripravil stališče za ministrskega svetnika dr. Gossela, ki ni izražalo nekega posebnega zanimanja za to vprašanje. Peti člen osnutka odredbe je namreč onemogočal odškodninske zahteve, ni pa tudi določil, kdo dobi morebitni presežek dohodka pri likvidaciji organizacij. Opozarjal pa je, da je treba pri izdelavi smernic za potek likvidacije predvideti sodelovanje finančnega ministra pri odločanju o uporabi dohodka iz likvidacije.³

Kaže, da je notranje ministrstvo osnutek odredbe o razpustu slovenskih organizacij poslalo tudi drugim ministrstvom in drugim osrednjim upravnim organom nemškega rajha ter jih zaprosilo za mnenje. Gradivo iz arhivskega fonda nemškega zunanjega ministrstva⁴ prikazuje, kako so to vprašanje obravnavali v tem ministrstvu. Zunanje ministrstvo je osnutek odredbe sprejelo 25. novembra 1941 s spremnim pismom, ki ga pa nisem našel. Našel nisem niti odgovora zunanjega ministrstva z dne 6. decembra 1941, pač pa za vsebino njegovega odgovora zvemo iz beležke njegovega referata D(Deutschland) VIII z dne 28. novembra 1942, ko je zadeva postala ponovno pereča. Takole pravi:

»Državno ministrstvo za notranje zadeve je pred enim letom izdelalo odredbo, ki predvideva ustavitev dejavnosti organizacij slovenske narodne skupine v nemškem rajhu in prepoved slovenskih novotvorb.

Ob neki konferenci resorjev o odredbi je oddelek Nemčije opozoril na možnost, da bi zaradi slabega ravnanja s Slovenci v rajhu lahko tisti Slovenci, ki so odpotovali v Italijo, izvajali vpliv na italijansko vlado in bi ta lahko morebiti neugodno učinkoval na nemško-italijanska pogajanja o prenosu imetja Slovencev, ki so odpotovali iz nemškega rajha v Italijo. Ob telefonskem pogovoru referenta oddelka D VIII z referentom državnega notranjega ministrstva je slednji izjavil, da se bodo tej nevarnosti izognili z odložitvijo roka za začetek veljavnosti odredbe.

Z odredbo smo torej načeloma soglašali, vendar prosili državno ministrstvo za zunanje zadeve, naj jo objavi šele po končanih nemško-italijanskih pogajanjih o prej navedenem prenosu imetja. Določitev roka za objavo oziroma za začetek veljavnosti odredbe si je pridržal gospod poslanik Fabricius.«⁵

³ Prav tam.

⁴ Politisches Archiv des Auswärtigen Amtes in Bonn (navajam: PAAA Bonn), Inland II C, Bd. 3.

⁵ Prav tam.

Iz te beležke zremo torej za pomisleke zunanjega ministrstva zoper takojš-njo objavo odredbe in razloge zanje. Naj pojasnim, da je v pogajanjih glede preselitve Nemcev iz Ljubljanske pokrajine poleti 1941 italijanska vlada začela postavljalati na dnevni red vprašanje odškodnine tistih Slovencev, ki so prišli iz slovenske Štajerske in Gorenjske v Ljubljansko pokrajino, a jim je imetje zaplenil nemški okupator. Ker se je nemški strani zelo mudilo s preselitvijo kočevskih Nemcev v Posavje in Obsotelje, so se dogovorili, da bodo vprašanje odškodnine za zaplenjeno imetje Slovencev reševali pozneje. Pogajali so se v pozni jeseni in neki sporazum dosegli 10. decembra 1941. Ob tej priložnosti ne gre obravnavati te teme, naj povem le to, da je tudi po sklenitvi pogodbe nemška stran zavlačevala njeno izvajanje, kolikor je le mogla.

Referent Wagner v nemškem notranjem ministrstvu je bil zelo natančen in je skoraj natanko po enem letu ponovno vprašal zunanje ministrstvo, kaj sedaj meni o objavi odredbe o razpustu slovenskih organizacij.⁶ V zunanjem ministrstvu so referenti ponovno obravnavali to zadevo in takrat je poslanik Fabricius 4. decembra 1942 menil takole:

»Ker ureditev odškodnine za Slovence (primerjaj pogodbo iz Rima z dne 10. decembra 1941) še ni končana in tudi pri oddelku R (prvi poslaniški svetnik Schiffner) še obravnavajo nekatera vprašanja, ki izhajajo iz likvidacije društev in zvez, prosim, da bi še za nadaljnje 3 mesece odložili začetek veljavnosti odredbe o ustavitvi dejavnosti organizacij slovenske narodne skupine v nemškem rajhu in tudi prepoved slovenskih novotvorb.«⁷ V tem smislu so kmalu odgovorili nemškemu notranjemu ministrstvu.⁸

Ponovno je notranje ministrstvo (tokrat je po Wagnerjevem pooblastilu pisal dr. Heger) vprašalo za mnenje 30. julija 1943. Zunanje ministrstvo mu je tokrat odgovorilo, da med okupatorji jugoslovanske države sedaj tečejo pojasnjevanja glede obravnave imetja nekdanjih jugoslovanskih društev in organizacij in predlagalo, naj z objavo odredbe počakajo še okrog dva meseca.⁹

Nimam na voljo podatkov o tem, kako so obravnavali to vprašanje pozneje. Ni mi znano, da bi objavili v uradnem listu ali kako drugače razglasili odredbo o razpustu slovenskih organizacij na Koroškem in Westfalskem. Te niso smele delovati vse do zloma nemškega rajha v maju 1945.

⁶ PAAA Bonn, Inland II C, Bd. 5, Wagnerjev dopis 28. 11. 1942.

⁷ PAAA Bonn, Inland II C, Bd. 5, Fabriciusova beležka 4. 12. 1942.

⁸ PAAA Bonn, Inland II C, Bd. 5, pismo zunanjega ministra (referent dr. Gredler-Oxenbauer) 11. 12. 1942.

⁹ PAAA Bonn, Inland II C, Bd. 5, pismo dr. Hegerja 30. 7. 1943, beležka dr. Schiffnerja 9. 9. 1943 in pismo referenta Reichela 10. 9. 1943.

Abschrift

D. R. d. F.
J 3451 Jugosl - 3 I

Berlin, 15. November 1941

Betr.: Organisationen der slowenischen Volksgruppen

1. Vermerk über die Besprechung am 12. November 1941 im RMdJ.

Vorsitz: MR Wagner
Anwesend die geladenen Ressorts
vom RFM: RR Marchand.

RMdJ. hat zu der Sitzung eingeladen, um den Entwurf einer Verordnung über die Organisationen der slowenischen Volksgruppen im Deutschen Reich zu besprechen.

Zu Beginn wurde eine Übersicht über die Grösse und Verteilung der slowenischen Volksgruppen im Deutschen Reich gegeben. Danach sind im Westdeutschen Industriegebiet vorwiegend in den Regierungsbezirken Arnberg und Düsseldorf etwa 45 000 Jugoslaven, in der Hauptsache als Bergarbeiter ansässig. Sie haben dort 80 Vereine gebildet, die in zwei Verbänden zusammengefasst sind. Wieviele dieser Personen der slowenischen Volksgruppe angehören, ist nicht festgestellt worden. Auch im Gau Steiermark (ohne das neue Gebiet) sind geschlossene Siedlungen der slowenischen Volksgruppe nicht vorhanden. Slowenen kommen dort nur sporadisch vor. Im Reichsgau Kärnten (ohne das neue Gebiet) haben die Slowenen geschlossene Siedlungen gebildet. Im Österreichischen Staat sind nach der Volkszählung vom 1934, die jedoch nicht nach der Volkszugehörigkeit, sondern nach der sprachlichen Zugehörigkeit erfolgte, etwa 26 000 Slowenen gezählt worden. Die Volkszählung von 1938 nach der Volkszugehörigkeit ergab eine Zahl von nur noch etwa 10 000 Slowenen. Es handelt sich in der Hauptsache um ein Bauernvolk. Die Slowenen waren nicht in der Lage, in andere Berufe mit Ausnahme des geistlichen Standes, einzudringen. Selbst ihre eigenen Schulen haben sie nicht ausreichend mit Lehrkräften slowenischer Volkszugehörigkeit versorgen können.

In Kärnten bestehen 52 kulturelle Vereine, die im slowenischen Kulturverband zusammengefasst sind. Dieser Verband stand wahrscheinlich mit dem slowenischen Kulturzentrum Laibach in Verbindung, erhielt vermutlich auch von dort Geldmittel und bereitete stets der Eindeutschung der Slowenen in Kärnten erhebliche Schwierigkeiten. Die Tätigkeit dieser Vereine wurde bei Kriegsausbruch durch polizeiliche Massnahmen stillgelegt. Ausserdem gab es dort 43 Wirtschaftsorganisationen, z. B. Vorschussvereine, Kreditvereine, Waren- und sonstigen Genossenschaften.

Der zu besprechende Verordnungsentwurf weist nur eine wesentliche Änderung gegenüber der Verordnung über die Organisationen der polnischen Volksgruppe auf. Es soll nämlich der einzusetzende Kommissar nicht nur die Liquidierung, sondern entsprechend einem Wunsch des Reichsstatthalters in Kärnten auch die Umbildung von Organisationen der slowenischen Volksgruppen durchführen können. Diese Änderung erschien erforderlich, weil die Auflösung von z. B. auch Warengenossenschaften unter Umständen zu schwerwiegenden Stockungen in der Warenverteilung führen könnte und auch aus

anderen Gründen Schwierigkeiten eintreten können. Der Reichskommissar für die Festigung deutschen Volkstums hat eine Regelung nur für den Reichsgau Kärnten gewünscht.

RMdJ, hält es mit den übrigen Ressorts für zweckmässig, auch das rheinische Industriegebiet einzubeziehen und die Regelung später auch auf die neuen Gebiet Kärntens und der Untersteiermark auszudehnen.

Sodann wurde in die Besprechung des Verordnungsentwurfs eingetreten.

Zu & 1 Abs. 3, & 2 Abs. 2 und & 7 verlangt der Reichskommissar für die Festigung deutschen Volkstums den Zusatz »im Einvernehmen mit dem Reichsführer SS als Reichskommissar für die Festigung deutschen Volkstums«.

RMdJ, behält sich Stellungnahme vor, sagt aber zum mindesten interne Beteiligung des Reichskommissars zu.

Zu & 2 befragt der Vertreter der Zentralgenossenschaftskasse, einen besonderen Kommissar für die wirtschaftlichen Organisationen der slowenischen Volksgruppe zu bestellen, weil in diesen Fällen nur ein Fachmann über die Auflösung oder Umbildung entscheiden könne, wenn wirtschaftliche Schwierigkeiten vermieden werden sollen.

Es wird Einvernehmen darüber erzielt, dass in der Einheitlichkeit wegen bei der Einsetzung nur eines Kommissars verbleiben soll, dass diesem Kommissar aber ein fachkundiger Bearbeiter für die wirtschaftlichen Organisationen beigegeben werden soll.

& 2 Abs. 2 zu 2) soll deshalb den Zusatz erhalten »... oder für bestimmte Aufgabengebiete«.

RMdJ. erwähnt, dass der Verbleib der Vermögensüberschüsse der slowenischen Organisationen genau so geregelt werden soll, wie es für die polnische Organisationen, geschehen ist. Wohin diese Vermögenswerte fliessen, soll weder in die Verordnung noch in die geplanten Richtlinien aufgenommen werden, weil beides veröffentlicht wird.

Der einzusetzende Kommissar soll über diese Vermögenswerte verfügen können.

RR Marchand bat, das RFM bei der Regelung dieser Frage unter allen Umständen zu beteiligen.

Der Vorsitzende wies darauf hin, dass nach dem Schreiben des RMdJ vom 1. 11. 1941 — IV b 7047 III/41 — die Beteiligung aller interessierten Res-

8890 a

sorts auch weiterhin bereits vorgesehen sei.

gez. Marchand

2. Herrn

Min. Dirig. Dr. Schwandt

Abschrift (von 1) zur Kenntnis.

Ein Exemplar der Richtlinien für die Abwicklung der Organisationen der polnischen Volksgruppe im Reich ist beigelegt.

Reichsfinanzministerium
Ministerial-Kanzlei

J. A.
gez. Dr. Kluge

Berglaubigt
Hofmann
Oberzollsekretär

Abschrift!

Zu VI b 4047/III/41
8890 a

Vertraulich!

Verordnung über die Organisationen der slowenischen
Volksgruppe im Deutschen Reich.

Vom

Der Ministerrat für die Reichsverteidigung verordnet mit Gesetzkraft:

§ 1

(1) Die Tätigkeit der Organisationen der slowenischen Volksgruppe im Deutschen Reich (Vereine, Stiftungen, Gesellschaften, Genossenschaften und sonstige Unternehmen) ist verboten. Neue Organisationen der slowenischen Volksgruppe dürfen nicht gegründet werden.

(2) Die bisherigen Verwaltungsträger der Organisationen der slowenischen Volksgruppe scheiden aus ihrem Amt aus. Sie können nicht über die Unternehmen der Organisationen und über diejenigen Vermögenswerte, die in einem rechtlichen oder wirtschaftlichen Zusammenhang mit dem Unternehmen stehen, verfügen.

(3) Ob eine Organisation als Organisation der slowenischen Volksgruppe anzusehen ist, entscheidet im Zweifel der Reichsminister des Innern.

§ 2

(1) Der Reichsminister des Innern wird ermächtigt, einen Kommissar für die Organisationen der slowenischen Volksgruppe zu bestellen.

(2) Der Kommissar übt seine Tätigkeit nach den Weisungen des Reichsministers des Innern aus und untersteht dessen Dienstaufsicht. Er kann seine Befugnisse in Einzelfällen übertragen.

§ 3

(1) Der Kommissar führt die Verwaltung der Organisationen der slowenischen Volksgruppe mit dem Ziel ihrer Liquidation oder Umbildung und ist befugt, mit Wirkung für und gegen die Organisationen zu handeln.

(2) Der Kommissar ist befugt, die Organisationen der slowenischen Volksgruppe aufzulösen.

(3) Aufgelöste Organisationen der slowenischen Volksgruppe sind vom Kommissar abzuwickeln. Der Reichsminister des Innern kann im Einvernehmen mit dem Reichsminister der Justiz Richtlinien für die Abwicklung erlassen. In diesen Richtlinien kann von den allgemeinen Vorschriften über die Abwicklung abgewichen werden.

(4) Der Kommissar ist auf seinen Antrag bei Organisationen, die in öffentliche Register eingetragen sind, in das Register einzutragen.

§ 4

Der Kommissar ist nicht an Bestimmungen der Satzung oder Beschlüsse der Mitgliederversammlung (Gesellschaftsversammlung) einer Organisation gebunden, durch die die Geschäftsführung der Verwaltungsträger oder die Vermögensverwertung geregelt ist.

§ 5

Aus den auf Grund dieser Verordnung getroffenen Massnahmen können Schadenersatzansprüche nicht abgeleitet werden.

§ 6

Wer sich entgegen dem § 1 an der Fortsetzung oder Neugründung einer Organisation slowenischer Volksgruppe beteiligt, wird mit Gefängnis und Geldstrafe oder einer dieser Strafen bestraft.

§ 7

Der Reichsminister des Innern erlässt die zur Durchführung und Ergänzung dieser Verordnung erforderlichen Reichs- und Verwaltungsvorschriften.

Berlin, den

Der Vorsitzende
des Ministerrats für die Reichsverteidigung

Der Generalbevollmächtigte für die Reichsverwaltung

Der Reichsminister und Chef der Reichskanzlei.

P r e p i s

Berlin, 15. novembra 1941

Državni minister za finance
J 3451 Jugosl - 3 I

Zadeva: Organizacije slovenskih narodnih skupin

1. Beležka o konferenci dne 12. novembra 1941 v državnem ministrstvu za notranje zadeve

Predsednik: ministrski svetnik Wagner

Navzoči: povabljeni resorji

od drž. min. za finance: vladni svetnik Marchand.

Državni minister za notranje zadeve je povabil na konferenco, da bi razpravljali o osnutku odredbe o organizacijah slovenskih narodnih skupin v nemškem rajhu.

V začetku so dali pregled nad velikostjo in razdelitvijo slovenskih narodnih skupin v nemškem rajhu. Po njem je na zahodnonemškem industrijskem območju pretežno v vladnih okrajih Arnberg in Düsseldorf okrog 45.000 Jugoslovanov, v glavnem so to rudarji. Tam so oblikovali 80 društev, ki so združena v dveh zvezah. Koliko teh oseb pripada slovenski narodni skupini, niso ugotovili. Tudi v gauu Štajerske (brez novega območja) ni strnjenih naselbin slovenske narodne skupine. Slovenci tam nastopajo le posamezno. V državnem gauu Koroške (brez novega območja) so Slovenci ustvarili strnjene naselbine. V avstrijski državi so v ljudskem štetju, ki pa ni bilo po narodni pripadnosti, temveč po jezikovni pripadnosti, našeli okrog 26.000 Slovencev. Ljudsko štetje iz leta 1938 po narodni pripadnosti je dalo le še okrog 10.000 Slovencev. Gre v glavnem za kmečko ljudstvo. Slovenci niso mogli prodreti v druge poklice razen v duhovniški stan. Celo lastnih šol niso mogli zadostno oskrbovati z učnimi močmi.

V Koroški je 52 kulturnih društev, ki so združena v Slovenski kulturni zvezi. Ta zveza je verjetno imela stike s slovenskim kulturnim središčem Ljubljano, tudi od tam je verjetno dobivala denar in je vedno delala znatne težave ponemčevanju Slovencev v Koroški. Ob začetku vojne so policijski ukrepi umrtvili dejavnost teh društev. Tam je bilo 43 gospodarskih organizacij, npr. posojilnic, kreditnih družb, blagovnih in drugih zadrug.

Osnutek odredbe, o katerem je treba razpravljati, kaže le eno bistveno spremembo v primerjavi z odredbo o organizacijah poljske narodne skupine. Komisar, ki naj bi ga postavili, naj ne bi izvedel samo likvidacije, temveč bi po želji državnega namestnika v Koroški, mogel izvesti tudi preobrazbo organizacij slovenske narodne skupine. Ta sprememba se je pokazala za potrebno, ker bi mogla ukinitve npr. tudi blagovnih zadrug morebiti voditi k hudim zastojem pri razdeljevanju blaga in bi lahko nastopile težave tudi iz drugih razlogov.

Državni komisar za utrjevanje nemštva je želel ureditev tega vprašanja samo za državni gau Koroško.

Državni minister za notranje zadeve ima skupaj z drugimi referati za smotno, da bi vključili tudi porensko industrijsko območje in bi to ureditev pozneje raztegnili tudi na novo območje Koroške in Spodnje Štajerske.

K 3. odstavku 1. člena, 2. odstavku 2. člena in k 7. členu zahteva *državni komisar za utrjevanje nemštva* dodatek »v soglasju z državnim vodjem SS kot državnim komisarjem za utrjevanje nemštva«.

Državni minister za notranje zadeve si zadrži pravico do stališča, obljubi pa najmanj interesno udeležbo državnega komisarja.

K 2. členu zahteva zastopnik *osrednje združne blagajne*, da bi postavili posebnega komisarja za gospodarske organizacije slovenske narodne skupine, ker bi v teh primerih lahko o ukinitvi ali preobrazbi odločal le strokovnjak, če se želimo izogniti gospodarskim težavam.

Dosegli smo soglasje o tem, da zaradi enotnosti ostanemo pri postavitvi enega samega komisarja, da pa bomo temu komisarju dodali strokovnega referenta za gospodarske organizacije.

Drugi odstavek 2. člena naj bi zato dobil dodatek: »... ali za določena področja nalog«.

Državni minister za notranje zadeve omeni, da bo glede ostanka presežka pri premoženju urejeno natančno tako, kot se je zgodilo za poljske organizacije.

Tega, kam bodo ti premoženjski zneski tekli, naj ne bi zajeli niti v odredbo niti v načrtovane smernice, ker bomo oboje objavili. Te premoženjske zneske bo imel na voljo komisar, ki ga je treba postaviti.

Vladni svetnik Marchand je prosil, da mora pri ureditvi tega vprašanja na vsak način sodelovati državni minister za finance.

Predsedujoči je nato opozoril, da je po pismu državnega ministra za notranje zadeve z dne 1. 11. 1941 — IV b 7047 III/4 tudi za prihodnje predvideno

8890 a

sodelovanje vseh zainteresiranih resorjev.

podp. Marchand

2. Gospodu

min. dirig. dr. Schwandtu

prepis (t.l) v vednost

primerek smernic za likvidacijo organizacij poljske narodne skupine v rajhu je priložen.

Po pooblastilu
pod. dr. Kluge

Žig:

Državno finančno ministrstvo — ministrska pisarna

Potrjuje

Hofmann

višji carinski sekretar

Prepis

Zaupno!

K VI b 4047/III/41
8890 a

Odredba o organizacijah slovenske narodne skupine v nemškem rajhu od...

Ministrski svet za državno obrambo odreja z zakonsko močjo:

§ 1

(1) Dejavnost organizacij slovenske narodne skupine v nemškem rajhu (društev, skladov, družb, zadrug in drugih podjetij) je prepovedana. Nove organizacije slovenske narodne skupine se ne smejo ustanoviti.

(2) Dosedanji nosilci uprave organizacij slovenske narodne skupine se izločijo iz svojih uradov. Oni ne smejo razpolagati s podjetji organizacij in s tistimi premoženjskimi zneski, ki so v pravni ali gospodarski zvezi s podjetjem.

(3) O tem, ali je neko organizacijo imeti za organizacijo slovenske narodne skupine, v dvomljivem primeru odloča državni minister za notranje zadeve.

§ 2

(1) Državni minister za notranje zadeve se pooblašča, da postavi komisarja za organizacije slovenske narodne skupine.

(2) Komisar opravlja svoje delo po navodilih državnega ministra za notranje zadeve in je podvržen njegovemu službenemu nadzoru. On lahko v posameznostih prenese svoje pristojnosti.

§ 3

(1) Komisar vodi upravo organizacij slovenske narodne skupine z namenom, da jih likvidira ali preosnuje in je pristojen, da dela za organizacije ali proti njim.

(2) Komisar je pristojen, da razpusti organizacije slovenske narodne skupine.

(3) Razpuščene organizacije slovenske narodne skupine likvidira komisar. Državni minister za notranje zadeve lahko v soglasju z državnim ministrom za pravosodje izda smernice za likvidacijo. V teh smernicah se lahko izogne splošnim predpisom o likvidaciji.

(4) Pri organizacijah, ki so vpisane v javni register, je treba vpisati komisarja na njegovo zahtevo.

§ 4

Komisar ni zavezan na določbe pravil ali sklepe skupščine članov (skupščine družbe) organizacije, s katerimi je urejeno poslovanje nosilcev uprave ali cenitev premoženja.

§ 5

Za ukrepe, sprejete na temelju te odredbe, ni mogoče zahtevati odškodnine.

§ 6

Kdor v nasprotju s § 1 sodeluje pri nadaljevanju ali ustanovitvi organizacije slovenske narodne skupine, bo kaznovan z zaporom in denarno kaznijo ali z eno teh kazni.

§ 7

Državni minister za notranje zadeve izda pravne in upravne predpise, ki so potrebni za izvedbo in dopolnitev te odredbe.

Berlin, dne ...

Predsednik
ministrskega sveta za državno obrambo
generalni pooblaščenec za državno upravo
državni minister in vodja državne pisarne